

A textilipar üzemi könyvtárainak munkája

Ma már alig van olyan üzemünk, melyben nem működik szakszervezeti könyvtár. Dolgozók szívesen keresik fel a könyvtárakat, mert szeretik a könyvet. Iparunk dolgozóinak 31 százaléka rendszeres olvasója az üzemi könyvtáraknak. Sok budapesti és vidéki üzemünk van, amelyek dolgozóinak 50 százaléka, sőt egyes kiemelkedő esetekben még ennél is több kölcsönöz rendszeresen. Például a Zuglói Kötőtárugyárnál 75 százalék, a Mintagyermekruhagyárban 85 százalék.

Nagyüzemeink többségében műhelykönyvtár-hálózattal segítik az olvasók számának növelését. Eleinte a műhelykönyvtárakból adnak ki könyvet azoknak a dolgozóknak, akik még nem ismerik eléggé a könyvolvasás örömeit. Ezután, amikor már a műhelykönyvtár könyvei nem elégítik ki igényeiket, szívesen mennek a központi könyvtárba, még akkor is, ha az néhány száz méterrel távolabb esik munkahelyüktől. A Magyar Pamutiparban például 15 műhelykönyvtár működik és ezeknek 90 olvasója van. Nagyon fontos, hogy a könyvtárakban a könyveket rendszeres időben cseréljék és a központi könyvtáros szeretettel, türelemmel foglalkozzék a műhelykönyvtárosokkal, megtanítsa őket a könyvtármunka elvégzésére, a dolgozókkal való foglalkozásra.

Könyvtáraink többségében a könyvállomány összetétele ma már megfelelő. 60 százaléka szépirodalmi könyv (köztük ifjúsági és mesekönyv), 30 százaléka ideológiai munka és 10 százaléka népszerű, az olvasók számára könnyen érthető szakmai könyv. A könyveknek, mint köztudomásúnak, megőrzése komoly probléma üzeminkben. Mégis elértük már, hogy a legtöbb üzemünkben kilépés esetén a dolgozó munkakönyvét csak az esetben adják ki, ha kilépő céduláján a könyvtár igazolja, hogy könyvtartozása nincs. Ezzel sikerült megakadályoznunk a könyvek nagymértékű eltűnését.

Könyvtáraink könyvkiállításokkal segítik az egyes feladatok megoldását a külféle mozgalmi dátumok alkalmával, mint például Alkotmány-kiállítások vagy Május 1-i kiállítások stb. Mind gyakoribb, hogy e kiállításokat összekötik könyvkölcsönzéssel. Egy-két nagyüzemünkben állandó szakmai kiállítást is szerveznek és ehhez felhasználják a kiadott ajánló bibliográfiákat. Ebben a tekintetben komoly segítséget ad részünkre a Műszaki Könyvtár és az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztálya.

Vannak tehát eredményeink és ezeket elsősorban azért tudtuk elérni, mert könyvtárosaink többsége lelkes, odaadó munkát végez, de hiányosságaink is bőven vannak. Kultúrfelelőseink többsége

magukra hagyja a könyvtárosokat. Ha ugyanis »megy a munka«, nem törődnek velük, ha »baj van a könyvtármunkával«, akkor pedig azt mondják: »Hiába, nem tudok mindent magam ellátni, ez a könyvtáros feladata.« Az üzemi bizottságok sem törődnek eleget a könyvtármunkával. Alig-alig akad olyan üzemi bizottság, amely napirendre tűzné a könyvtármunkát és alapos vizsgálat után határozatot hozna megjavítására.

Ha az üzemben kulturális területen anyagi nehézséggel küzdenek, akkor jobbra a könyvtár anyagi ellátmányához nyúlnak és így sok üzemben előfordul, hogy hónapok telnek el, amíg könyvet vásárolhatnak. Nem lehet azonban kizárólag az üzemi bizottságokat hibáztatni. Az anyagi nehézségek kétségtelenül fennállnak. Sok üzemünk van, amelyik nem kap igazgatói alapot, még abban az esetben sem, ha tervét az előírásához híven teljesíti, vagy ha kap, az iparigazgatóság az igazgatói alap kulcsszámait olyan alacsonyan szabja meg, hogy az üzemnek valóban igen nehéz a kultúrnevelési munka minden ágának anyagi ellátását biztosítani. A Textilfestőgyár például majdnem egy évig nem vásárolt könyveket és így a 48 százalékos olvasottság 40 százalékra csökkent, és vizsgálatunk óta bizonyára még tovább süllyedt. Nyilván nem a Textilfestőgyár az egyetlen ilyen üzem. A múlt hónapban tartott könyvtáros-értekezletünkön szinte hősi küzdelemlről számoltak be a könyvtárosok, amikor arról beszéltek, hogy miként szerzik meg a könyvtár bővítéséhez a szükséges összeget. Az Egyenruházati gyár könyvtárosa elmondta: három nap szabadságot vett ki azért, hogy szabadsága idején szállítsák a gyárba a Könyvterjesztőtől megrendelt könyveket, mert így távollétében nem tudtak egyebet tenni, mint kifizetni az átvett könyveket. A Soproni Posztó- és Szőnyeggyár kultúrotthonának könyvtára úgy jutott könyvekhez, hogy a könyvtáros a helyi lapban megírta a könyvtár súlyos helyzetét. Erre a vállalatvezető elszégyelte magát és egy meghatározott összeget biztosított könyvvásárlásra.

Mivel üzemi bizottságaink nem harcolnak a könyvtárak anyagi feltételeinek biztosításáért, gyakori eset, hogy a kollektív szerződésben a könyvtárra vonatkozó vállalásokat egyszerűen nem teljesítik. A könyvtárak ellátatlanságához még helytelen állami intézkedések is hozzájárulnak. Nagy kultúrotthonaink pl. állami támogatásban részesülnek. A költségvetésben biztosítják ugyan a könyvtáros fizetését, sőt még a kartonok vásárlását, a könyvek javítását is, de ebből

az összegből tilos könyvet vásárolni, mert az beruházási tételnek számít. Ilyen kirívó példa a Magyar Pamutipar könyvtára. Évi 22 ezer forint állami támogatást kap, de ebből a hatalmas összegből egyetlen könyvet sem vásárolhat! Pedig a Magyar Pamutipar könyvtára az egyik legjobban működő nagyüzemi könyvtárunk, 2100 olvasót lát el.

A hiányosságok alapvető oka, hogy könyvtárosaink munkájának politikai színvonala alacsony. Nem foglalkoznak megfelelően az olvasókkal, nem figyelik az olvasók fejlődését. Könyvtárosaink között viszonylag nem túl nagy a cserélődés. Ebből azt következtetjük, hogy szeretik munkájukat. A könyvtárosi munkakört valóban legtöbb esetben az vállalja, aki szereti a könyvet és szeret vele foglalkozni, azonban sok esetben munkája mégis gépies.

A SZOT titkársága határozatot hozott, hogy minden üzembn, amelyben az olvasók száma elérte a 300 főt, függetlenített könyvtárost kell alkalmazni. E határozat végrehajtásához azonban feltétlenül állami támogatást kell biztosítani. Másfél év óta őrjási küzdelmet folytatunk e határozat végrehajtásáért. A vállalatok igazgatói a legtöbb esetben eleget tennének a határozatnak, de a minisztérium számukra nem biztosít béralap-keretet függetlenített könyvtáros alkalmazására, az Országos Létszámmegállapító Bizottság pedig, ha egyes esetekben megvolna a béralap, létszámot nem biztosít. És amikor mi a minisztériumhoz vagy az Országos Létszámmegállapító Bizottsághoz fordultunk, egyik szerv a másikhoz utasított bennünket, mondván, hogy a másik illetékes ennek elintézésére. E labdázás közben összesen csak húsz üzembn tudtunk függetlenített könyvtárost alkalmazni, holott több mint kétszer ennyiben volna szükség függetlenített könyvtárosra!

Ugy érzem, a Népművelési Minisztériumnak is nagyobb segítséget kellene adnia az üzemi könyvtárak problémájának megoldásához. Ez a kérdés annál inkább bonyolult, mert összefügg a könyvtárosok képzésével. A Népművelési Minisztérium az öthónapos iskoláruküldés egyik feltételeként szabja meg, hogy elvégzése után a könyvtárost függetlenített könyvtárosként kell alkalmazni. Ugyanakkor erre nincs lehetőség. Mit tegyünk? Ne küldjük öthónapos iskolára könyvtárosainkat? Természetes, hogy nem ezt tesszük, harcolunk a vállalatok igazgatóival, hogy függetlenített könyvtárosaink legyenek. De mennyivel jobb volna, ha ezt az energiát a könyvtármunka javítására, ellenőrzésére fordíthatnánk.

Három könyvtárosunk főiskolai hallgató, nyolc pedig öthónapos könyvtárosiskolát végzett. Budapesten 16 könyvtá-

rosunk vesz részt a Módszertani Osztály szemináriumán. A nem függetlenített könyvtárosok részére azonban nem szerveztük meg a továbbképzést. Különösen vidéken még az öthónapos iskolát végzeteknek sincs továbbtanulási lehetőségük. Az újszegedi »Kender« öthónapos iskolát végzett könyvtárosa, Vig elvtársnő például elmondta, hogy a helybeli Somogyi Könyvtár munkatársai havonta ellenőrzik munkáját, mégis úgy érzi, hogy elmarad, ha továbbképzésben nem részesül. Helyes volna, ha a városi vagy járási könyvtárak a Módszertani Osztály anyagából továbbképző szemináriumokat rendeznének, mert az hozzásegítené könyvtárosainkat a fejlődéshez. Vannak helyek, ahol szerveznek ilyen tanfolyamot, de oda sem hívják meg az üzemi könyvtárosokat.

Júliusban egéznapi könyvtárosértekezletet tartottunk, amelyet összekötöttünk szemléltető kiállítással. Bemutattunk különféle módszereket könyvkiállítások rendezéséhez, továbbá mozgósító plakátokat is. A nemzetközi események ismertetése az üzemi pártbizottságoknak és üzemi bizottságoknak állandó problémája. Szemléltető módszerül kiállítottunk egy nagyobb térképet, amelynek oldalán a napi sajtóból kivágott cikkeket helyeztük el és a kivágatoktól különféle színű selyemszalagokat vezettünk a térképen



A Hazai Pamutzövögyár üzemi könyvtárának olvasásra mozgósító plakátja

ahhoz az országhoz, amelynek eseményeiről a cikk szólt. A könyvtárosok elmondták, hogy segítséget adtunk értekezletünkön munkájukhoz.

Tudjuk, hogy ez kevés és igyekezünk a jövőben még több módszerbeli segítséggel támogatni könyvtárosainkat, ám ilyen segítségre nekünk is szükségünk van. Bizonyára még sok olyan módszer ismeretlen előttünk, amelyet a népkönyvtárak, városi könyvtárak munkájában alkalmaznak. A KÖNYVTÁROS című folyóirat ma már sok könyvtárosunknak jóbarátja és a cikkeiben, leveleiben közölt

módszereket könyvtárosaink felhasználják munkájukban, de szerintem még több segítséget kell adnia a Népművelési Minisztériumnak, A KÖNYVTÁROS-nak és a SZOT-nak közösen az üzemi könyvtári munka megjavításához. A célok azonosak — e közös cél érdekében szorosan együtt kell működnünk, hogy a könyvtárak fokozottabban szolgálják a dolgozók nevelését.

MOLNÁR FERENCNÉ

a Textilszakszervezet Kultúr-
osztályának vezetője



Kiállítás a Textil szakszervezet üzemi könyvtárosainak értekezletén. (Fenn: a Magyar Pamutipar állandó olvasó mozgalmi kiállítása. Lenn: a Lőrinci Fonóipar eszéveszállító kocsiból átalakított mozgó-könyvtár kocsija.